

Haziran 2012

Türkiye’de Askeri Harcamalar: 2006-2013

Harcama İzleme Güncelleme Notu

Nurhan Yentürk

STK Eğitim ve Araştırma Birimi tarafından Kamu Harcamalarını İzleme Dizisi kapsamında gençlik, çocuk, engelli, sağlık, sosyal harcamalar, askeri ve iç güvenlik gibi tematik izleme kılavuzları yayınlanmıştır. Kılavuzlarda açıklanan yöntemler kullanılarak üretilen izleme tablolarının yeni veriler yayınlandıkça izlenmesi ve STK’larla ve vatandaşlarla paylaşılması amacıyla harcama izleme güncelleme notları yayınlanacaktır. Bu güncelleme notu, Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzunda yer alan askeri harcamalara yönelik var olan bilgilerin üzerine 2012 yılı için gerçekleşme, 2013 kanunlaşan ve 2014-2015 yılları içinse öngörülen verilerin güncellenmesini amaçlamaktadır. Güncelleme notlarının amacı Kamu Harcamalarını İzleme Dizisi’nin kapsamında kamunun yaptığı harcamaların izlenebilmesi için önerilen izleme formatını kullanarak gerçekleştirilen güncel tabloları STK’lara ve kamu harcamalarını izleyen kişilere sunmaktır.

Gerek kılavuzda gerek bu bilgi notunda, askeri harcamaları oluşturulmasında SIPRI tarafından hazırlanmış olan yöntem yol gösterici olmuştur. Uluslararası bir metodolojiyi kullanarak askeri harcamaları üretmek, bu konuda en yetkin kurum olan SIPRI’nın Türkiye için ürettiği verilerle bir karşılaştırılma (sınanma) yapma olanağını da sağlamaktadır.

Askeri Harcamaları İzleme Yöntemi ve Kapsam

Yayınlardan izlenebilen askeri harcamalar:

Askeri harcamalar olarak önce Merkezi Yönetim kapsamındaki genel bütçeli idarelerden üç kurumun toplam harcamaları alınmaktadır. Bunlar Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı'dır .

Genel bütçe kapsamında yer alan bu üç idarenin harcamalarına Merkezi Yönetim kapsamındaki özel bütçeli idarelerden Savunma Sanayi Müsteşarlığı (SSM) eklenmektedir. Bütçe dışı fonlardan en önemlilerinden bir tanesi Savunma Sanayi Destekleme Fonu'dur (SSDF).

Kısıtlı olarak izlenebilen askeri harcamalar:

Askeri harcamalara eklenmesi gereken ve/veya verilerine ulaşılsa da iç güvenlik harcamaları ile tam olarak ayrıştırılamayan çeşitli harcama kalemleri bulunmaktadır. Bu kurumların başında Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu'na bütçeden yapılan transferler, köy korucularına yönelik harcamalar, örtülü ödenekten yapılan harcamalar ve askeri ARGE harcamaları gelmektedir.

Bir iktisadi devlet teşekkülü olarak varlığını sürdüren Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK) Türk Silahlı Kuvvetleri'nin çeşitli silah, mühimmat, roket, harp araç ve gereç ihtiyacını karşıladığı için MKEK'ye kamu kaynaklarından yapılan aktarmalar askeri harcamaların kapsamı içindedir.

SIPRI'ya göre paramiliter ve eğitimi askeri birliklerce yapılan bölükler de askeri harcamalar içinde kabul edilmektedir. Bu nedenle, köy korucularına yönelik yapılan harcamalar askeri harcamaların kapsamında olmalıdır. Halbuki, köy korucularının maaşları ve kullandıkları silahlar İçişleri Bakanlığı'nın harcamaları içinde yer almaktadır. Sadece köy korucularının maaşlarına ilişkin harcamalara ayrı olarak ulaşılabilirdiği için bu kalem askeri harcamalar içine dahil edilebilirken, köy korucularının kullandıkları silahlara yönelik harcamalar ayrıştırılamadığı için, bu kalem iç güvenlik harcamaları içerisinde bırakılmıştır.

Kamuoyunda sıkça tartışılan ve örtülü ödenek olarak adlandırılan ödenek içinden askeri harcamalar da yapılmaktadır. Örtülü ödenek harcamalarının toplamı 2006 yılından itibaren yayınlanmaktadır. Ancak bu harcamaların alt kalemleri açıklanmamaktadır. Örtülü ödenek harcaması, izlenebilen askeri harcamalarla karşılaştırıldığında çok küçük bir meblağ olmakla birlikte, bu harcamanın askeri harcamalara dahil edilmemesi durumunda askeri harcamaların, olduğundan çok düşük tahmin edildiğine ilişkin kamuoyunda yaygın bir kanaat oluşmaktadır. Bu nedenle örtülü askeri harcamalar içerisinde gösterilmesi tercih edilmiştir.¹ Askeri harcamaların izlenmesinde örtülü ödeneğin de içine dahil olduğu gizli hizmet giderleri (mal ve hizmet alımı ve sermaye gideri) toplamı dikkate alınmıştır.

SIPRI metodolojisine göre, barışı destekleme ve koruma harekâtlarına katılım harcamalarının da askeri harcamalara dahil edilmesi gerekmektedir. Bu harcama, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü'nün bütçesine konulmakta ama harcamayı yapan MSB ve JGK'na aktarılmaktadır. Bu nedenle, MSB ve JGK tarafından gerçekleştirildiği için zaten bu iki kurumun harcamaları içerisinde yer almaktadır. Çifte sayım (mükerrerlik) olmaması için bu kalemi tekrar ayrı olarak askeri harcamalara dahil edilmemiştir.

¹ Sadece iç güvenlik harcamalarının izlenmesi amaçlandığında köy korucularının maaşları ve gizli hizmet giderleri (örtülü ödenek harcamaları dahil) iç güvenlik harcamaları içinde de düşünülebilir.

SIPRI'nın metodolojisinde, kamu kurumlarının sürdürdüğü askeri amaçlı araştırma geliştirme harcamaları da askeri harcamaların kapsamına alınmaktadır. Türkiye'de üniversitelerin yaptığı askeri amaçlı araştırma geliştirme harcamalarını ayırtırmak mümkün olmamaktadır. TÜBİTAK'ın Savunma Sanayi Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü, Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırmaları Enstitüsü ve Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'nün harcamaları dahil edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetlerini Geliştirme Vakfı'nın (TSKGV) iştirakleri tarafından yapılan ARGE harcamaları da askeri harcamaları ayrı olarak yayınlanmadığı için dahil edilememiştir.

Merkezi Yönetim kapsamında olan ve yukarıda sayılan askeri kurumların projeleri için alınan dış krediler askeri harcamaların kapsamındadır. Dış kredilerin anaparaları 2002 yılında çıkarılan 4749 sayılı Kanun çerçevesinde harcamayı yapan merkezi yönetim kapsamındaki kuruma ödenek olarak kaydedilmekte, dolayısıyla ilgili kurum tarafından harcanmaktadır. O nedenle anapara ilgili kurum tarafından, dış kredinin maliyeti anlamına gelecek olan faiz ödemesi doğrudan Hazine tarafından geri ödenmektedir. Bu kılavuzda, dış kredi anapara ödemeleri zaten harcamalar içinde olduğundan, dış kredi faiz ödemeleri askeri harcamalar içerisine eklenmiştir. Ancak, diğer merkezi yönetim kurumlarının aldığı askeri kredilerden farklı olarak, FMS kredilerinin faiz ödemelerinin yanısıra anapara ödemeleri de dikkate alınmıştır. FMS kredileri önce ABD'den askeri yardım kapsamında alınmış, 1972 yılında proje kredisine ve 1993 yılında ise Hazine tarafından geri ödenen yüzde 5 faizli FMS kredisine dönüştürülmüştür.²

2013 yılındaki askeri harcamaları izleme tablolarına Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu'nda yer almayan KKTC'ye askeri amaçlı yapılan yardımlara yer verimştir. Bu harcama T.C. Hazine Müsteşarlığı tarafından KKTC'ye yapılmakta ve KKTC'nin hazine kaynaklarından bulunabilmektedir (www.kktchazinemuhassebe.net).

Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı (TSKGV) askeri harcama yapan bir kurumdur. Bu kuruma ve iştiraklerine kamu bütçesinden bir kaynak aktarılmamaktadır. Ancak yönetimi devlet kontrolünde olan Vakıf silahlı kuvvetlerin çeşitli askeri harcamalarına destek olmaktadır. Vakıf'ın askeri projelere ayırdığı kaynak yayınlanmamaktadır. Kılavuzda Vakıf'ın askeri projelere ayırdığı kaynak tahmin edilmiştir. Bu tahmin TSKGV'nın en önemli dört şirketinin karlılığı üzerinden yapılmıştır. Askeri Harcamaları İzleme Kılavuzunu yayımlandıktan sonra TSKGV 2010, 2011 ve 2012 yıllarında gelir gider ve karlılık tablolarını yayınlamaya başlamıştır (www.tskgv.org.tr). Bu nedenle, Kılavuz'dan farklı olarak 2010-2011 ve 2012 yılları için karlılık hesapları TSKGV tarafından yayınlanan tablolar kullanılarak yapılmıştır. Karlarının içinden silahlı kuvvetlerin askeri projelerine destek oranı ise TSKGV, 2010-2011 Tanıtım kitabında yer alan bilgilerden üretilmiştir.

Verilere ulaşılamayan askeri harcamalar:

Silahlı kuvvetlerden emekli olan tüm askeri ve sivil personelin emekli olanlarına yönelik emeklilik ödemeleri de SIPRI yöntemine göre askeri harcamalar içerisine katılmaktadır. Çalışma kapsamında bu harcama tahmin edilmiştir.

Toplam askeri harcamaların gelişimi: 2006-2013

Tablo 1'de önce izlenebilen askeri harcamalar ve bazı kısıtlar altında izlenebilen askeri

² FMS kredileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Günlük Şenesen, G., 2002. Türkiye'de Savunma Harcamaları ve Ekonomik Etkileri TESEV, İstanbul. www.tesev.org.tr

harcamaların toplamaları ile GSYH'ya oranları yer almaktadır (Tablo 1, A ve B). Çalışmada hesaplanan toplam askeri harcamaların GSYH'ya oranının yıllar itibariyle küçük değişiklikler göstermekle birlikte yüzde 2'nin biraz üzerinde olduğu görülmektedir.

Her yıl Türkiye'nin toplam askeri harcamalarını açıklayan SIPRI'nın sonuçları ile bu çalışmadan elde edilen sonuçların karşılaştırılması için TSKGV tarafından askeri projelere katkı olarak yapılan giderlerin tahmini ve silahlı kuvvetlerden emekli olan sivil ve askeri personele yönelik emeklilik ödemelerinin tahmininin eklenmesi gerekmektedir. Bu çalışma çerçevesinde, verilere ulaşamadığı için tahmin edilen bu iki harcamadan (Tablo 1, C) TSKGV'nın askeri projelere yönelik giderleri önemli bir artış gösterse de mertebe olarak askeri harcamalar içinde önemli bir büyüklük oluşturmamaktadır. Ancak silahlı kuvvetlerden emekli olanlara yönelik yapılan emeklilik ödemeleri Milli Savunma Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı harcamalarından sonra gelen en büyük kalemdir. Tablo 1'de SIPRI uyumlu askeri harcamaların verildiği satırda (Tablo 1, A+B+C) askeri harcamaların GSYH'ya oranı son yıllarda yüzde 2,3 civarında çıkmaktadır.

Tablo 1: Toplam Askeri Harcamalar, bin TL										
A: İZLENİBİLEN ASKERİ HARCAMALAR	2006 GERÇEKLEŞEN	2007 GERÇEKLEŞEN	2008 GERÇEKLEŞEN	2009 GERÇEKLEŞEN	2010 GERÇEKLEŞEN	2011 GERÇEKLEŞEN	2012 GERÇEKLEŞEN	2013 KANUNLAŞAN	2014 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ	2015 BÜTÇE ÖNGÖRÜSÜ
MILLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	11.564.269	11.844.535	12.738.527	14.671.177	14.990.343	16.431.258	18.509.472	20.350.083	22.333.572	24.079.309
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	2.629.821	2.771.471	3.233.138	3.771.998	4.158.563	4.551.154	5.187.974	5.843.453	6.343.194	6.865.176
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	116.534	169.885	191.172	191.934	222.443	273.464	334.897	432.035	457.190	491.953
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	16.085	21.394	21.736	27.102	31.830	30.772	39.644	41.016	45.051	48.668
SAVUNMA SANAYİ DESTEKLEME FONU	1.540.210	1.541.143	2.195.533	2.244.934	2.755.752	2.244.527	2.504.048	2.741.377	3.034.060	3.367.482
B: KISITLI OLARAK İZLENEN ASKERİ HARCAMALAR										
MKEK'ya BÜTÇEDEN TRANSFERLER	24.720	39.680	48.000	50.000	52.000	0	0	100.000	180.000	75.000
KOY KORUCULARININ MAŞALARI	312.276	369.024	331.246	372.463	384.186	405.278	453.498	460.000	460.000	460.000
GİZLİ HİZMET GİDERLERİ (Mali ve Hizmet Alımı)	292.939	354.149	399.196	464.955	547.423	626.713	1.000.480	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Sagaltılarla Ortulu Ödemeler	227.000	295.000	290.983	341.871	390.442	391.683	694.231			
GİZLİ HİZMET GİDERLERİ (Sermaye Gideri)	16.360	15.536	26.098	19.666	39.158	64.538	71.587	72.000	72.000	72.000
TUBİTAK SAVUNMA İLE İLGİLİ ARGE	109.380	138.070	180.164	238.345	255.633	286.652	328.548	360.000	390.000	410.000
DIŞ KREDİ GERİ ÖDEMELERİ (FMS anapara ve faiz, Merkezi Yönetim kurumları için faiz)	342.035	295.443	277.976	312.494	286.569	299.465	279.684	231.127	164.052	182.598
KKTC'ye ASKERİ AMAÇLI YARDIMLAR	125.000	136.000	136.000	160.000	148.039	199.980	194.687	206.000	210.000	220.000
TOPLAM ASKERİ HARCAMALAR (A+B):	16.948.269	17.544.794	19.616.688	22.345.402	23.684.742	25.149.284	28.638.245	31.559.091	34.407.120	36.980.186
GSYH	758.391.000	843.178.000	950.534.000	952.559.000	1.088.799.000	1.297.713.000	1.416.817.000	1.571.181.000	1.740.476.000	1.933.000.000
ASKERİ HARCAMALARIN GSYH'YA ORANI (%)	2,23	2,08	2,06	2,35	2,16	1,94	2,02	2,01	1,98	1,91
C. TAHMİN EDİLEN ASKERİ HARCAMALAR	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TSKGV ASKERİ PROJELER İÇİN GİDER TAHMİNLERİ	18.118	20.091	10.918	49.576	63.414	59.725	76.021	85.000	95.000	105.000
SİLAHLI KUVVETLERDEN EMEKLİ SİVİL VE ASKERİ PERSONELİN EMEKLİLİK ÖDEMELERİ TAHMİNİ	2.308.474	2.633.151	2.938.049	3.304.967	3.674.825	4.269.240	4.834.738	5.640.428	6.319.887	6.954.768
SIPRI UYUMLU TOPLAM ASKERİ HARCAMALAR (A+B+C):	19.274.861	20.198.035	22.565.654	25.699.944	27.422.981	29.478.249	33.549.005	37.284.519	40.822.006	44.039.953
GSYH	758.391.000	843.178.000	950.534.000	952.559.000	1.088.799.000	1.297.713.000	1.416.817.000	1.571.181.000	1.740.476.000	1.933.000.000
ASKERİ HARCAMALARIN GSYH'YA ORANI (%)	2,54	2,40	2,37	2,70	2,50	2,27	2,37	2,37	2,35	2,28
Kaynak: Yentürk, 2011 Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu (http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp)'nda yer alan kapsam, veriler ve tahminlerden yararlanılarak üretilmiştir. İtaliyeler tahmindir.										

TL cinsinden incelendiğinde askeri harcamalarda cari fiyatla bir artış gerçekleşmiş ve öngörülmüş olsa da GSYH'ya oranı oldukça sabittir. 2009 yılında görülen artış esas olarak 2008 dünya krizi sonrası Türkiye'nin GSYH'sında görülen daralmadan kaynaklanmaktadır. Bu yıl dışında 2006 yılı sonrasında gerçekleşmiş ve gerçekleşmesi öngörülen askeri harcamaların GSYH'ya oranının sabit kaldığı söylenebilir.

2011 ve 2012 gerçekleşen harcamalar karşılaştırıldığında, daha önceki yıllardaki artış trendinden ve GSYH'nın artış hızından daha hızlı bir artış gösteren harcama olarak Gizli Hizmet Giderleri'ndeki artış göze çarpmaktadır. Bu artışın esas olarak Suriye'ye yönelik harcamalardan kaynaklandığı düşünülebilir.³

2013 ve sonrası için orta vadeli mali planlarda yapılan öngörülerin bulunabildiği kurumlardan Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı (SSM) ve Savunma Sanayi Destekleme

³ Suriyeli mültecilere yönelik olarak yapılan insani yardımlar Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı harcamalarına eklenmektedir. Bu harcamalardaki artış için bkz. Türkiye'de Sosyal Koruma Harcamaları: 2006-2013, Harcama İzleme Güncelleme Notu (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>)

Fonu'nun (SSDF) harcamalarında bir artış öngörülmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle toplam askeri harcamaların GSYH'ya oranlarında da küçük azalmalar beklenmektedir (Tablo 1).

5018 Sayılı Kanunun 10. Maddesi gereğince Milli Savunma Bakanı her yıl kamuoyu bilgilendirmesi yayınlamaktadır. Bu bilgiler yayınlandıktan sonra MSB'nin internet sitesinde sürekli olarak bulundurulmamaktadır. Bu bilgilerin her yıl ulaşılabilir olması kaynak gösterme açısından önemli sorunlar yaratmaktadır.

Daha önceki yıllarda olduğu gibi 2012 yılı kamu oyu bilgilendirmesinde de MSB bütçesinin; %45,1'ini personel giderleri, %8,7'sini sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri olduğu bildirilmektedir. Milli Savunma Bakanlığı dışında, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı (SSM) ve Savunma Sanayi Destekleme Fonu'nun (SSDF) harcamalarının içinden de en az % 50'si personel maaş ve sigorta primi ödemeleri olmaktadır. Harcamaların ikinci yarısı ise mal ve hizmet alımları ve diğer cari giderlerdir.

2012 Kamuoyu bilgilendirmesinde “Mal ve Hizmet Alım Giderleri kapsamında;..(MSB bütçesinin) %50'si TSK personelinin barınma, beslenme, giyim gibi yasalarla belirlenmiş yasal istihkakları ile akaryakıt, yakacak, taşıma, ulaşım gibi tüketim mal ve hizmet alımlarına, %50'si ise Stratejik Hedef Planı (SHP) 2012 Yılı Programı modernizasyon ihtiyaçlarına planlanmıştır.” denmektedir.

2011 MSB kamuoyu bilgilendirmesinde de, maaş ve sigorta prim ödemelerinin dışındaki harcamalarının yarısının personel ihtiyaçlarına yönelik barınma, orduye, lojman, yakıt, beslenme, giyim, taşıma, ulaşım vb. harcamalarına diğer yarısının ise silahlı kuvvetlerin modernizasyon projelerine yönelik olduğu belirtilmekteydi. Dolayısıyla, askeri kurumların personel harcamaları ve bu personelin ihtiyaçlarına yönelik mal ve hizmet alımları bir arada düşünüldüğünde harcamaların yüzde 75'ini oluşturmaktadır. Modernizasyona yönelik mal ve hizmet alımı ve sermaye harcamaları ise toplamın yüzde 25'ini oluşturmaktadır.

Uluslararası karşılaştırmalar, Türk ordusunun mevcudu yaklaşık 600.000 askeri ile dünyada en büyük 11. ve Avrupa'da Rusya'dan sonra en büyük 2. ordu olduğunu göstermektedir. Askeri harcamaların % 75'inin personel ve personel ihtiyaçlarına yönelik mal ve hizmet alımı olarak hesaplanması bu anlamda şaşırtıcı değildir, ancak bu kadar yüksek bir asker sayısının gerekli olup olmadığı tartışma konusudur. Günümüzde, profesyonel ve zorunlu asker sayısı ile ilgili bilgilerin kısıtlı olması, yapılan harcamaların ne kadarının profesyonellere ne kadarının yüksek sayıda zorunlu asker bulundurmaya yönelik olduğu bilgisine ulaşamıyor olması, zorunlu askerlerin hangi görevlerde çalıştıklarına yönelik bilgilerin yetersiz olması, zorunlu asker sayısını azaltmanın ya da profesyonel personel sayısını artırmanın maliyeti ve etkinliğinin kamusal alanda ve parlamentoda ayrıntılarıyla tartışılamamasının nedenlerinden biri ve belki de en önemlisidir.

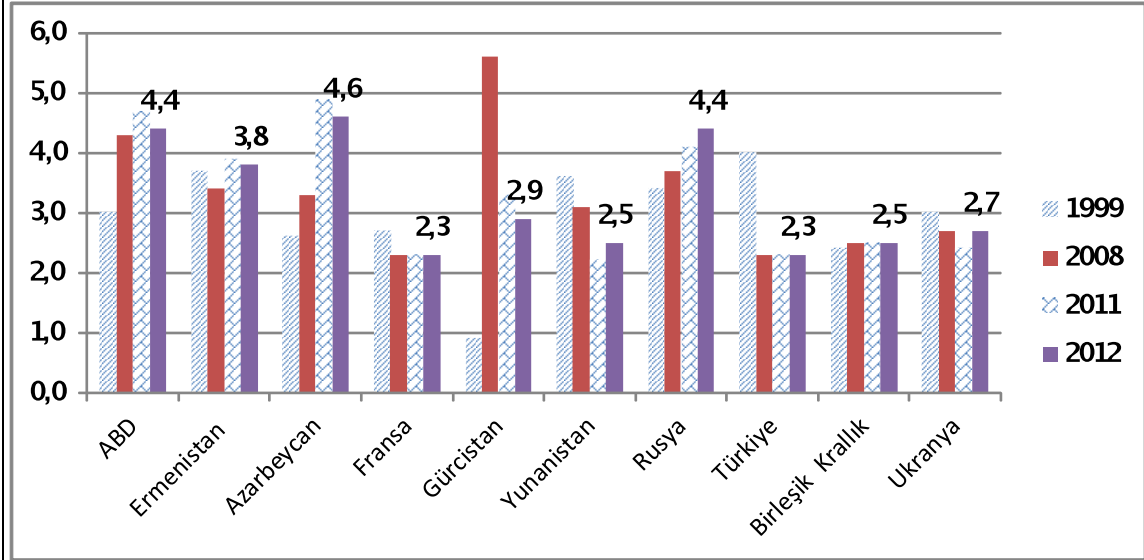
Askeri harcamaların uluslararası karşılaştırması:

SIPRI tarafından üretilmiş askeri harcamalarının GSYH'ya oranı 2012 yılı için Avrupa ülkeleri ABD ile karşılaştırıldığında askeri harcamasının GSYH'ya oranının Türkiye'ninkinden büyük olan 7 ülke çıkmaktadır.

Bu ülkeler arasında, 2012 yılı için, GSYH'ya oran olarak en yüksek askeri harcama yapan üç ülke yüzde 4,6 ile Azerbaycan ve yüzde 4,4 ile ABD ve Rusya'dır. Bu oran

Ermenistan’da yüzde 3,8; Gürcistan’da 2,9; Birleşik Krallık’ta yüzde 2,7; Ukrayna’da yüzde 2,5; Yunanistan’da yüzde 2,5; Türkiye ve Fransa’da ise yüzde 2,3’ tür. Diğer tüm Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinin askeri harcamalarının GSYH’ya oranı Türkiye’nin askeri harcamasının GSYH’ya oranından daha düşüktür.

Askeri Harcamaları GSYH'ya oranı

Kaynak: <http://milexdata.sipri.org/files/?file=SIPRI+military+expenditure+database+1988-2012.x>
Yunanistan verisi SIPRI tahminidir ve yüksek belirsizlik içerdği belirtilmektedir.

1,5 milyon görece yoksul haneye ayda 295,5 TL düzenli gelir verilmesi için askeri harcamaların yüzde 5 azaltılması yeterli olacaktır. Askeri harcamaların yüzde 20 azaltılmasıyla ise nüfusun yüzde 17’sinin sağlık sigortası primi devlet tarafından karşılanabilecek ve 1,5 milyon yoksul haneye ayda 465,4 TL düzenli gelir desteği verilebilecek ek kaynak yaratılabilir. Askeri harcamaların yüzde 75’inin personel maaşları ve personel ihtiyacından kaynaklanan harcamalar olduğu dikkate alınırsa, askeri harcamalarda yapılacak tasarrufun teknolojik bir gerilemeye neden olmadan sağlanması mümkündür. Diğer yandan, askeri harcamaların yüzde 20 azalması durumunda harcamaların GSYH’ya oranı yüzde 2,3’lerden yüzde 1,8’lere düşmektedir ki bu oran hala bir çok NATO ülkesinin askeri harcamalarının GSYH’ya oranının üzerindedir.

2010 yılından beri bir türlü kesinleşmeyen Sayıştay’ın etkinlik ve performans denetimi konusu eğer diğer kamu harcamaları ve askeri harcamaların performans denetiminin yapılması lehine sonuçlanırsa, sağlanabilecek etkinlik artışı ve ciddi bir performans denetimi ile ek bir tasarrufun sağlanabilmesi mümkün olabilecektir.

Askeri harcamalarda son yıllarda görülen sabitliğe rağmen, için güvenlik harcamalarında bir artış gözlenmektedir. Bu nedenle iç güvenlik harcamalarını da kendi içinde bir bütünlük gösterecek şekilde izlenmesi önemlidir. Bu konu için iç güvenlik harcamalarını güncelleme notuna bakılabilir (<http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>).